
УДК (UDC) 316.658.4 : [070.15+004.738.5]
DOI: 10.26693/ahpsxxi2024.08.053

**PROPAGANDA AND DISINFORMATION
IN THE RUSSIAN AND UKRAINIAN MEDIA:
INFORMATION TECHNOLOGY IN CONFLICT**

Yana Harhaun,

e-mail: yana14karpiuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7475-2963>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68 Desantnykiv, 10*

Dmytro Tulupnikov,

e-mail: tulupnikov.dima2@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0204-1716>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68 Desantnykiv, 10*

Abstract

Nowadays, information warfare is becoming one of the most common tools for implementing domestic and foreign policy in many countries, and it can influence processes at almost all levels of the state and social system in any country and region.

Information warfare is a type of conflict that uses information as a weapon to achieve political, military, economic, or social goals. This may include the spread of disinformation, propaganda, cyberattacks, psychological operations, and other methods of influencing people's minds and behavior. Russia's information war against Ukraine is the greatest challenge in the history of the Ukrainian state. Russia, without exception, violates all possible principles of modern international law concerning Ukraine and other subjects of this law. Therefore, this article focuses on the role of the media in shaping public opinion and perception of the conflict between Russia and Ukraine. In particular, the article examines the methods and strategies of information warfare used by Russia against both its own and Ukrainian audiences in order to manipulate and influence public sentiment.

The authors analyze propaganda and disinformation campaigns, their tools and effectiveness in the context of modern information technologies. In addition, the article highlights the impact of these phenomena on political processes, diplomatic relations and public opinion in both countries. The article focuses on the role of social media, traditional media and online platforms in the dissemination of propaganda materials and stereotyping. One of the most powerful and influential is the Russian channel Russia Today, a propaganda weapon of the Russian state, which aims to spread stories that undermine the faith of Russian society in Western institutions.

Keywords: propaganda, disinformation, media, information technologies, war, Russia, Ukraine, social networks

ПРОПАГАНДА І ДЕЗІНФОРМАЦІЯ В РОСІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА: ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У КОНФЛІКТІ

Яна Гаргаун,

e-mail: yana14karpiuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7475-2963>

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, Миколаїв, вул. 68-Десантників, 10*

Дмитро Тулупніков,

e-mail: tulupnikov.dima2@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0204-1716>

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, Миколаїв, вул. 68-Десантників, 10*

Анотація

Сьогодні у багатьох країнах світу одним із найпоширеніших інструментів реалізації внутрішньої та зовнішньої політики стає інформаційна війна, яка здатна впливати на процеси практично на всіх рівнях державного та суспільного ладу в будь-якій країні та регіоні.

Інформаційна війна – це вид конфлікту, в якому використовується інформація як зброя для досягнення політичних, військових, економічних або соціальних цілей. Це може включати поширення дезінформації, пропаганди, кібератак, психологічних операцій та інших методів впливу на свідомість і поведінку людей. Інформаційна війна РФ проти України є найбільшим випробуванням в історії української держави. Росія без винятку порушує усі можливі принципи сучасного міжнародного права, що стосуються України й інших суб'єктів цього права. Тому, ця стаття присвячена висвітленню ролі медіа у формуванні публічної думки та сприйнятті конфлікту між Росією та Україною. Зокрема, досліджуються методи та стратегії інформаційної війни, які застосовуються Росією як щодо власної аудиторії, так й української з метою їхнього маніпулювання та впливу на суспільні настрої.

Автори розглядають у статті пропагандистські та дезінформаційні кампанії, засоби їх інструментарію й ефективності у контексті сучасних інформаційних технологій. Крім того, стаття висвітлює вплив цих явищ на політичні процеси, дипломатичні відносини та громадську думку в обох країнах. У статті приділяється увага розгляду соціальних мереж, традиційних медіа та Інтернет-платформ у поширенні пропагандистських матеріалів і формуванні стереотипів. Одним із потужних і впливових є російський канал Russia Today – пропагандистська зброя російської держави, метою якого є поширення історій, які підривають віру російського суспільства у західні інститути.

Ключові слова: пропаганда, дезінформація, медіа, інформаційні технології, війна, Росія, Україна, соціальні мережі

Постановка проблеми. У багатьох країнах світу інформаційна війна стає одним із інструментів реалізації внутрішньої та зовнішньої політики, оскільки здатна впливати на процеси практично на всіх рівнях державного та суспільного ладу в будь-якій країні та регіоні. Дослідження інформаційних воєн має велике значення для забезпечення національної та міжнародної безпеки, оскільки вони можуть мати серйозні наслідки для політичної та економічної стабільності країн і регіонів.

Висвітлення цієї проблеми є надзвичайно актуальним у наш час, оскільки інформаційна війна стала невід'ємною частиною сучасної війни між Україною та Російською Федерацією.

Інформаційні технології стали ключовим інструментом у поширенні спростованої або навіть маніпулятивної інформації, що часто має на меті формування певних переконань або маніпуляцію громадською думкою. Ця проблема породжує низку наслідків, включаючи поглиблення міжнародних конфліктів, збільшення ворожнечі та недовіри між громадянами різних країн, а також загрозу демократичним процесам і свободі слова.

Українські та російські медіа використовують як інструменти для поширення різних ідеологічних поглядів, політичних думок і підтримки різних сторін конфлікту. Пропаганда та дезінформація стають засобами маніпулювання громадською думкою, створення враження реальності та досягнення певного результату. З поширенням інформаційних технологій, особливо соціальних мереж, ця проблема стає ще більш складною. Фейки, маніпулятивні фотографії, відео й інші форми дезінформації легко поширюються у мережі та можуть впливати на суспільну думку, формуючи негативне ставлення до інших країн, політичних лідерів чи конкретних подій.

Інформаційні технології відіграють двосторонню роль у конфліктах і війнах, так як, з одного боку, надають потужні інструменти для ведення бойових дій, розвідки та психологічного впливу, з іншого – створюють нові вразливості та ризики, якими потрібно ефективно управляти.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проведений детальний аналіз дослідження пропаганди та дезінформації у російських та українських медіа виявив значний розрив між думками авторів. Російська історіографія надає перевагу офіційній російській позиції, яка спрямована на виправдання агресії та поширення дезінформації. У той час як українська – постійно наголошує на активному розповсюдженні пропаганди та дезінформації про Україну та українців, підкреслюючи їх негативний вплив як всередині країни, так і ззовні. Питання пропаганди та дезінформації у російських та українських ЗМІ є предметом інтересу багатьох дослідників та аналітиків. Так, Д. Чернобров і Е. Брайант (Chernobrov & Briant, 2020) у своїй науковій праці підкреслюють, що Сполучені Штати і Росія представляють взаємну пропагандистську діяльність, тоді як В. Корнеєв, В. Рябічев і Т. Глушкова (Kornieiev, Ryabichev & Glushkova, 2023), досліджуючи фейкові новини та маніпуляції, які застосовує Росія, наголошують на їх впливовості. В. Гусаров (Gusarov, 2014) доводить, що Росія витрачає колосальні гроші на інформаційну війну.

І ці кошти витрачаються не дарма, адже згідно із науковим дослідженням О. Кондратенко та В. Литовченко (Kondratenko & Lytovchenko, 2023) підтримка росіянами В. Путіна у березні 2022 р. зростає на 83%, порівняно з січнем 2022 р., коли рейтинг його підтримки становив 69%. Така ж тенденція спостерігається й у питанні підтримки правильності дій РФ розпочати повномасштабне вторгнення на територію України. У лютому 2022 р. лише 52% росіян підтримували дії свого лідера, а у березні таких вже було 69%. Тобто, із посиленням пропагандистської діяльності у провідних російських ЗМІ, керівництву цієї країни вдалося переконати більшість російського суспільства, що Україна становить серйозну небезпеку для цілісності Росії та незалежності росіян.

У свою чергу К. Мелекєсцев (Melekiestsev, 2022), розглядаючи трактування інформаційної війни, вказує на чотири різних підходи до визначення її поняття. І саме перший підхід передбачає використання новітніх електронних засобів і кібернетичних атак, розглядаючи інформацію через призму комп'ютерних даних. Цей підхід можна назвати «віртуально-кібернетичним», і він є основним у дослідженнях інформаційної війни в США та Канаді, де використовується термін «information warfare».

Вчені М. Маркова та А. Марков зазначають, що російська тактика ведення інформаційної війни «найбільш екстраординарний інформаційний блицкриг, який коли-небудь був задокументований в історії інформаційних війн» (Markova & Markov, 2016). Російський уряд не тільки знищує Україну, але й фінансує численні іноземні видання, які просувають порядок денний В. Путіна, що негативно впливає на авторитет України в очах міжнародної спільноти загалом. Ці праці дають цінну інформацію про природу пропаганди та дезінформації у російських та українських ЗМІ та їхній вплив на суспільство.

Зміст фейків, меседжів і наративів, спрямованих проти України упродовж 2014-2022 рр., їхню роль у конвенційній війні РФ розглядає у своєму монографічному дослідженні А. Худолій (Khudoliy, 2022). Автор зосереджує увагу на структурі інформаційного впливу, інструментах інформаційної війни, комунікативних і когнітивно-психологічних особливостях системи інформаційного впливу.

Метою статті є аналіз впливу пропагандистських і дезінформаційних методів, які використовуються російськими та українськими медіа.

Виклад основного матеріалу. Інформаційна війна РФ проти України є найбільшим випробуванням в історії української держави. Росія без винятку порушує усі можливі принципи сучасного міжнародного права, що стосуються нашої країни. Вони продовжують здійснювати активний інформаційно-психологічний вплив та явну пропаганду проти України з метою зміцнення власного народу, дестабілізації внутрішньої ситуації в нашій державі та «легітимізації» своїх агресивних дій на міжнародній арені.

Пропаганда та дезінформація є ключовими інструментами в будь-якому конфлікті, особливо у добу цифрових технологій, де інформація поширюється з небувалою швидкістю. Російсько-українська війна (2014 р. і по сьогодні) не є винятком і медіа обох країн використовують інформаційні технології для ведення інформаційної війни.

У наш час роль інформаційних технологій є досить вагомою. До аспектів інформаційних технологій належать:

1. *Кібервійна.* Включає атаки на важливу інфраструктуру, таку як енергетичні мережі, системи управління водопостачанням, фінансові системи й урядові мережі. Кібератаки можуть бути спрямовані на знешкодження систем, крадіжку конфіденційної інформації або просто на створення хаосу.

2. *Дезінформація та пропаганда.* Соціальні мережі та інші онлайн-платформи можуть використовуватися для поширення дезінформації, маніпуляцій громадською думкою та пропаганди. Це може включати все – від фальшивих новин до складних кампаній, які використовують ботів і тролів для посилення певних повідомлень або дискредитації опонентів.

3. *Розвідка та спостереження.* Сучасні технології дозволяють збирати великі обсяги інформації про військові рухи, стратегії та можливості противника. Супутникове спостереження, безпілотні літальні апарати й інші засоби відіграють велику роль у сучасній розвідці.

4. *Автоматизація й автономні системи.* Військові технології розвиваються у напрямку більшої автоматизації, включно з розробкою автономних бойових роботів і дронів, що можуть виконувати завдання без безпосереднього людського контролю.

5. *Контрпропаганда та кібероборона.* У відповідь на виклики, пов'язані з кібератаками та дезінформацією, багато країн розвивають свої можливості у сферах кібероборони та контрпропаганди, створюючи захищені системи комунікацій і розробляючи засоби боротьби з дезінформацією.

Інформаційна війна між Україною та Росією є ключовим аспектом ширшого конфлікту, який включає військові дії, політичні непорозуміння та економічні санкції. Ця війна в інформаційному просторі використовується обома сторонами для

формування громадської думки, як на державному, так і на міжнародному рівнях.

Російська пропаганда є потужним інструментом, який використовується для маніпулювання правдою та створення недовіри серед її громадян і громадян країн, що перебувають у війні. За даними колишнього американського конгресмена Дена Майка, станом на 2014 рік Росія витратила на свою пропаганду понад 9 мільярдів доларів (Gusarov, 2014). Російська влада повністю контролює національні телеканали та ввела жорсткіші обмеження на радіо й інші ЗМІ. Активізувалося використання пропаганди та з'явилися нові методи її поширення. Наприклад, вважається, що певні облікові записи використовуються у внутрішніх цілях, наприклад, для націлювання на опозицію. З точки зору етичних наслідків пропаганди, стратегії повинні враховувати методи, які використовуються, цільову аудиторію, обґрунтування кампанії та будь-які потенційні наслідки (Chernobrov & Briant, 2020). Крім того, пропаганда, як правило, спільно виробляється режимами та громадянами і поширюється через поєднання аналогових і цифрових каналів.

Операції російського уряду мали далекосяжні наслідки, виходячи за межі власного населення та торкаючись міжнародної аудиторії. Наслідки цієї пропаганди та дезінформації можна побачити у зміні ставлення російської громадськості. Соціальні мережі стали основним інструментом поширення пропаганди у російському стилі. Насправді використання соціальних медіа зробило російську пропаганду більш поширеною (Kornieiev, Ryabichev & Glushkova, 2023).

Російську медіасистему називають неорадянською, яка має на меті прищепити людям радянські цінності. Найбільш сприйнятливими до російського впливу є російськомовне населення та жителі пострадянських країн. Таким чином, очевидно, що російська пропаганда та дезінформація мали значний вплив на російське населення.

Російський уряд ухвалив численні закони про «фейкові новини», щоб перешкодити свободі преси та вираження думок. Це дозволило уряду контролювати та регулювати поширення пропаганди та дезінформації на своїх телеканалах. RT, також відомий як Russia Today, є основним прикладом цього. Цей канал вважається пропагандистською зброєю російської держави, а його метою є поширення історій, які підривають віру російського суспільства у західні інститути.

Досить активно дезінформація шириться цим каналом і закордоном. На сьогодні у низці країн є Russia Today, який дивиться достатня кількість іноземців як серед європейських країн, так і країн Латинської Америки, і не лише. Головним наративом нинішньої інформації у країнах ЄС є небезпека війни в Україні для нормального життя європейців. Так, наприклад, у грудні 2023 р. на платформі YouTube з'явилося відео, ніби створене німцями, про можливість втрати пишного святкування Різдва європейцями через необхідність виділяти величезну фінансову допомогу Україні для боротьби з Росією (Christmas in Europe..., 2023). Пізніше було з'ясовано, що всі ролі виконували російські актори. Тобто, як бачимо, російський уряд, застосовуючи пропаганду та дезінформацію, намагається дискредитувати Україну в очах європейців і змусити останніх через призму фінансових складнощів мінімізувати допомогу Україні й тим самим дозволити Росії довести справу до кінця – повернути Україну до складу відновленого «радянсько-російського союзу».

Російська пропаганда під час війни часто зосереджувалася на закликах до геноциду українського народу та використовувала для цього ксенофобну риторичку. У деяких випадках події, які висвітлювала російська пропаганда, були повністю сфабриковані, як, наприклад, під час кампанії в Криму 2014 року. Захоплення АР Крим у 2014 р. дає парадигмальні приклади чотирьох чітких характеристик сучасних російських інформаційних операцій, а саме – обману, маніпуляції, підривної діяльності та маскування. Тоді Росією було підготовлено низку різних статей, повідомлень у популярних соціальних мережах: ВКонтакте, LiveJournal, Twitter, Instagram, Facebook. Відповідні коментарі та статті також були розміщені на англійських, польських та українських порталах. Підготовлений матеріал найчастіше

демонстрував образи українців на адресу тогочасного президента України Петра Порошенка, звірства української армії, оптимістичні коментарі про фінансову кризу в Росії й ін. (Dela, 2019: 113).

З початком окупації та анексії Криму репутація України у російських ЗМІ стала суцільною військовою інформацією, яка мала навести страх на керівництво України з метою формування негативного іміджу країни в очах світу. Популярна фраза, яку Путін направив до президента Джорджа Буша: «Ти розумієш, Джордже, що Україна – це не держава! Що таке Україна? Одна частина її території – це Східна Європа, а інша – подарунок від нас!» (Putin: you do understand..., 2008). Така інформація мала сформувати не лише в українців, але й міжнародної спільноти сумнів щодо України як повноцінного суб'єкта міжнародних відносин.

У результаті, російська інформаційна війна стала найбільш екстраординарним інформаційним блицкригом, який коли-небудь був задокументований в історії інформаційних воєн (Markova & Markov, 2016). Російський уряд не тільки фізично знищує Україну, але й фінансує численні іноземні видання, які просувають порядок денний В. Путіна, що негативно впливає на авторитет України в очах міжнародної спільноти загалом. Серед найпоширеніших методів, які застосовуються Росією для ведення інформаційної війни є: «дозоване інформування»; інформація, яка поєднується з великим спотворенням події; виклад корисних для пропагандиста гіпотез, особистих думок, вибіркового фактів; рефреймінг інформації; інформація, яка спотворена або замовчувана; заборонена міжнародним законодавством технологія «25-й кадр».

Про активне поширення Кремлем протягом тривалого часу дезінформації та пропаганди для досягнення своїх цілей наголошує й уряд Канади, який на власному офіційному сайті виклав величезну кількість таких прикладів, зібраних працівниками канадської розвідки протягом 2014-2024 рр. Метою всієї цієї брехні – бажання Росії виправдати своє неспровоковане, невиправдане вторгнення в Україну перед країнами Заходу (Countering disinformation with facts..., N.d.).

Одним із болючих питань як для України, так і для США та ЄС є примусова депортація українських дітей до Росії. Відколи Росія почала повномасштабне вторгнення в Україну в лютому 2022 р., повідомляється, що тисячі дітей були незаконно примусово переміщені. Наразі в Україну з Росії вдалося повернути менше 400 дітей. У березні 2023 р. Міжнародний кримінальний суд видав ордери на арешт Президента Росії та російського «Уповноваженого з прав дитини» за ймовірні військові злочини, пов'язані з незаконною депортацією дітей. Кремль продовжує змушувати батьків в окупованих регіонах України реєструвати новонароджених як росіян під загрозою позбавлення батьківських прав. Всі ці порушення Росією – добре задокументовано. Але, не дивлячись на це, РФ й надалі активно переконує міжнародну спільноту, що ніякої «примусової депортації чи примусового розлучення» українських дітей і сімей не було. В. Путін «особисто наказав сприяти возз'єднанню сімей. У Кремлі також стверджують, що «не мають наміру нічого нав'язувати силою» (Facts versus Russia's false claims, 2024). Тобто, як бачимо, традиційно відпрацьована схема «брехливого заперечення» та переконання у протилежному.

Упродовж 2014-2024 рр. Росія здійснила величезну кількість інформаційних атак на українські комп'ютерні мережі, які були спрямовані на дестабілізацію безпеки в Україні. Наприклад, наприкінці лютого і до середини березня 2014 р. Росія активно продукувала інформаційний матеріал на тему «Крим хоче до Росії, РФ захищає кримчан». Починаючи з березня 2014 р. аби дискримінувати Правий сектор і Майдан, російські ЗМІ почали ширити інформацію щодо нелегітимності української влади, найбільш згубними чутками для росіян стали вигадані тортури на території України (поїдання новонароджених, катування «неслухняних» українських військових та ін.). Ще одним важливим напрямом у російській інформаційній війні стало формування ставлення росіян до країн Заходу як таких, що фінансують

українську революцію та їх війська присутні на території України. Так, на російських телеканалах НТВ, «Россия 1», «Первый» поширювалися повідомлення про допомогу США Україні у розмірі 5 мільярдів доларів на цілі Української революції (Voytovych & Kravets, 2014).

Аби налаштувати російськомовне українство проти української влади і тим самим допомогти собі безперешкодно відхопити українські території у майбутньому повномасштабному вторгненні, Росія ще у лютому 2020 р. почала ширити низку статей про агресивне налаштування української влади до такої верстви населення. Прикладом може послугувати стаття «Слуга народу»: жодних пенсій тим, хто симпатизує Росії, пенсіонери, які живуть у ДНР і ЛНР не гідні отримувати українські пенсії тому, що найімовірніше вони симпатизують Росії (Oleksandrenko, 2022).

Упродовж 2020–2021 рр. побачили світ інформаційні повідомлення створенні російськими фахівцями щодо нібито небажання України повертати Крим. На нашу думку, це робилося цілеспрямовано аби продемонструвати росіянам, українцям і міжнародній спільноті неспроможність на самостійне існування української держави. А також переконати росіян, що окупація Криму РФ ще у 2014 р. була абсолютно правильним рішенням. Фактично у поширених меседжах Росія позиціонувалася як рятівниця Кримського півострову.

Готуючись до повномасштабної «військової операції» в Україні, Росія ще у січні 2022 р. почала вселяти ненависть українців до президента України В. Зеленського та экс-президента П. Порошенко через призму продукування інформації про те, що вони – політичні трупи, українці їх ненавидять» (Oleksandrenko, 2022).

Російські журналісти намагаються зобразити Росію як значущу, а адміністрацію Путіна – «істиною в останній інстанції» для президента. Вони створюють у населення переконання, що без участі Російської Федерації будь-яке починання буде безуспішним і матиме негативний ефект. Нехтуючи принципами та етикою журналістики, російські проплачені «журналістські пси» максимально намагаються спотворити Україну та її уряд. Як зазначає М. Максимович, тенденція до спотворення фактів, маніпуляцій і державної пропаганди спричинила не лише популяризацію цих дій, але й приписування їх саме російським ЗМІ. Як наслідок виник такий термін як «рашизм», який був похідним від методів нацистської та фашистської пропаганди, які всі схожі на путінські за своєю брехливістю, зухвалістю, масовістю та цілеспрямованістю (Maksymovich, 2015).

Щоб протистояти російській пропаганді, Україна реалізувала низку стратегій на різних рівнях. На суспільному рівні країна прагне захищати стабільність і злагодженість суспільно-політичних відносин, свідомість громадян, недоторканність кожної людини. На державному рівні основна увага приділяється захисту цілісності, ефективності та результативності системи управління, інформаційної інфраструктури та інформаційних ресурсів (Buchyn & Kugusc, 2018). Однією з основних стратегій є викриття фальшивої російської пропаганди та поширення правди. Україна робила це за допомогою платформ соціальних мереж, таких як Twitter, Facebook і YouTube. Через ці платформи Україна змогла охопити широку аудиторію та надати точну інформацію про ситуацію в країні.

Ще одна стратегія, яку використовує Україна – запрошення журналістів і медіа з інших країн для висвітлення ситуації всередині. Це допомогло протистояти російській пропаганді, надаючи альтернативний погляд на події, що відбуваються в країні. Україна також співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН та Європейський Союз, щоб сприяти поширенню точного звітування про ситуацію в країні. Наша держава працює над покращенням власного медіаландшафту, сприяючи свободі слова та підтримуючи незалежну журналістику. Україна також інвестує у програми медіаграмотності, щоб навчити своїх громадян розпізнавати пропаганду та протистояти їй.

Вразливість України та її медіапростору до інформаційної війни з боку

Російської Федерації породжена такими причинами:

1. Обмежена медіаграмотність, багато людей в Україні мають обмежене розуміння того, як орієнтуватися у цифровому медіаландшафті й оцінювати довіру до онлайн-джерел. Це робить їх більш сприйнятливими до пропаганди й інших форм дезінформації.

2. Росія має добре задокументовану історію використання інформаційної війни як інструменту зовнішньої політики. Це включає використання ботів соціальних мереж, тролів та інших методів для поширення неправдивої інформації та маніпулювання громадською думкою.

Вирішення цих проблем вимагатиме скоординованих зусиль багатьох зацікавлених сторін. Це включає навчання медіаграмотності, підтримку незалежних журналістів і засобів масової інформації, а також скоординовану міжнародну відповідь на кампанії дезінформації. Також важливо, щоб українська влада залишалася пильною й активною у своїх зусиллях з виявлення та протидії неправдивій інформації, продовжуючи сприяти прозорості та підзвітності у своїй діяльності.

Висновки. Російська інформаційна війна проти України є значним викликом для української держави. Росія порушує міжнародне право, використовуючи пропаганду та психологічний вплив для дестабілізації України та легітимізації своїх агресивних дій. Пропаганда країни-агресорки є потужним інструментом, який використовується для маніпулювання правдою та створення недовіри серед своїх громадян і громадян країн, які перебувають у стані війни. Російський уряд ухвалив численні закони про «фейкові новини», щоб обмежити свободу преси та свободу слова. Війна між Росією та Україною призвела до високого рівня напруги та недовіри, що полегшує РФ поширення дезінформації серед населення. Обмежена медіаграмотність та історія використання Російською Федерацією інформаційної війни як інструменту зовнішньої політики також сприяють вразливості України до пропаганди. Щоб протистояти цьому, Україна впроваджує стратегії на різних рівнях, включаючи викриття фальшивої російської пропаганди, запрошення журналістів з інших країн для висвітлення ситуації та інвестування у програми медіаграмотності. Важливо, щоб українська влада залишалася пильною та активною у своїх зусиллях з виявлення та протидії неправдивій інформації.

REFERENCES

- Buchyn, M. & Kurus, Yu.** (2018). Russia's information war against Ukraine: features and countermeasures. *Humanitarian visions*, 4 (1), 55-62 // **Бучин, М. & Курус, Ю.** (2018). Інформаційна війна Росії проти України: особливості та механізми протидії. *Гуманітарні візії*, 4 (1), 55-62.
- Chernobrov, D. & Briant, E.L.** (2020) Competing propagandas: How the United States and Russia represent mutual propaganda activities. *Politics*. Retrieved from: <https://cutt.ly/ywVrWvrM>
- Countering disinformation with facts – Russian invasion of Ukraine. *Government of Canada*. Retrieved from: <https://cutt.ly/CwVrQOO9>
- Christmas in Europe through the eyes of Russians/merry anti-russian Christmas trash! (December 23, 2022). *jViDeoS*. <https://www.youtube.com/watch?v=HvdBzZVVovc>
- Dela, P.** (2019). Propaganda in Ukrainian Conflict. Case Study. *Kwartalnik Bellona*, 3, 108-118.
- Facts versus Russia's false claims (2024). *Government of Canada*. Retrieved from: <https://cutt.ly/CwVrQOO9>
- Gusarov, V.** (2014) The Russians came Pt.2 How much does the Russian information war cost ? *Information Resistance*. Retrieved from: <https://cutt.ly/JwVrbom>
- Khudoliy, A.** (2022). *Information war 2014-2022*. Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» // **Худолій, А.** (2022). *Інформаційна війна 2014-2022 рр.* Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія».
- Kornieiev, V., Ryabichev, V. & Glushkova, T.** (2023). Fake News and Content Manipulation Under Russian Information Aggression. *Przeglad Strategiczny*, 15, 187-209.

- Maksymovich, M.** (2015). Media aspects of Putin's audiovisual propaganda. *Television and radio journalism*, 14, 195-202. Retrieved from: <https://cutt.ly/awVrRxkq> // Максимович, М. (2015). Медійні аспекти путінської аудіовізуальної пропаганди. *Теле- та радіожурналістика*, 14, 195-202. Retrieved from: <https://cutt.ly/awVrRxkq>
- Markova, M.V. & Markov, A.R.** (2016). Information and psychological warfare as a new threat to the health of the population of Ukraine: the reality of the danger and countermeasures. *Health of Ukraine. Neurology. Psychiatry. Psychotherapy*, 1(36), 51-53 // **Маркова, М.В. & Марков, А.Р.** (2016). Інформаційно-психологічна війна як нова загроза здоров'ю населення України: реальність небезпеки та напрями протидії. *Здоров'я України. Неврологія. Психіатрія. Психотерапія*, 1(36), 51-53.
- Oleksandrenko, A.** (2022). *Information war of the Russian Federation against Ukraine* (Behaviour's thesis). Vinnytsia: Retrieved from <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/12711> // **Олександренко, А.** (2022). *Інформаційна війна російської федерації проти України* (Кваліфікаційна бакалаврська робота). Вінниця: ДонНУ імені В. Стуса. Retrieved from <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/12711>
- Putin: you do understand, George, that Ukraine is not even a state! (2008). «*Kommersant*». Retrieved from: <https://cutt.ly/CwVrRIqn> // Путін: ти ж розумієш, Джордж, що Україна — це навіть не держава! (2008). «*Коммерсант*». Retrieved from: <https://cutt.ly/CwVrRIqn>
- Shumka, A.V. & Chernyk, P.P.** (2015). Theoretical aspects of information wars and national security. *Hrani*, 9, 10-16. Retrieved from: <https://cutt.ly/gwVrbqA8> // **Шумка, А.В. & Черник, П.П.** (2015). Теоретичні аспекти інформаційних війн та національна безпека. *Грані*, 9, 10-16. Retrieved from: <https://cutt.ly/gwVrbqA8>
- Voytovych, N.O. & Kravets, R.K.** (2014). Modern Information Warfare: Russia vs. Ukraine. *Obrii drukarstva*, 1, 69-78. Retrieved from: <https://cutt.ly/LwVrvxrl> // **Войтович, Н.О. & Кравець, Р.К.** (2014). Сучасна інформаційна війна: Росія проти України. *Обрії друкарства*, 1, 69-78. Retrieved from: <https://cutt.ly/LwVrvxrl>